

nyossága van: nagyon sokszor joggal hiányolja az olvasó a számára ismeretlen tájakat, embereket, pincéket és eszközöket bemutató képek alól a magyarzó aláírásokat. Ettől függetlenül olvasóinknak azt ajánljuk, hogy lapozzanak bele ebbe a szép kötetbe, s olvasása közben igyanak egy jó pohár bort is, mert ivásra mindig van ok és alkalom. Erről a könyv *Töprengő*nek nevezett előszavában egy, a szerző által idézett híres francia hölgy is meggyőző bennünket, mikor ezt mondja:

„Akkor iszom, ha boldog vagyok, de akkor is, ha szomorú vagyok. Néha akkor iszom, ha egyedül vagyok, de társaságban mindenképpen. Ha nincs étvágyam, szívesen fogyasztok el egy-egy pohárával, de ha van étvágyam, akkor semmiképpen sem maradhat el. Különben nem nyúlok hozzá – kivéve, ha szomjas vagyok.”

L. SIMON LÁSZLÓ

(*Alexandra Kiadó, Pécs, 2006,*
290 oldal, ármejelölés nélkül)

Művészet

SZÓNYI ISTVÁN:

Kép Megjegyzések a művészetről

A következőkben bemutatásra kerülő kötet újdonság és mégsem az. Több mint fél évszázada jelent meg, de ez a kiadás más, mint az eredeti. Amellett, hogy fontos művészeti írás, amely kora ellenére máig érvényes megállapításokat tartalmaz, fontos, hogy milyen külalakban lá-

tott napvilágot. Ahogy kezébe veszi az olvasó, észreveheti, hogy olyan emberek készítették, akik szeretik a könyvet.

Kiadója, a zebegényi Borda Antikvárium olyan úton indult el, amelyen neves elődök, briliáns tehetségű könyvkiadók jártak ugyan, de sokáig úgy tűnt, az általuk kitesztelt ösvényt benövi a gaz. A profitorientáció nevű betegség a közelmúlt könyvkiadását is megfertőzte, ennek eredményeként születtek, születnek tonnaszámba a szép színes, de való-

jában értéktelen nyomdatermékek. De ahogy a magyarság sem lett törökkel a szolgaság másfél száz éve alatt, a könyvek létrehozói között is akadnak olyanok, akik úgy gondolják, tevékenységük nem egyszerű megélhetési forrás, hanem egyfajta szolgálat, amely összekapcsolja egy nemzet múltját, jelenét és jövőjét.

A Borda házaspár ezt az állítást mintegy ars poeticaként már a könyvgyűjtés kapcsán is megfogalmazta, de hatványozottan igaz ez a könyvkiadásra, amit az antikvárium csaknem másfél évtizede kezdett el. Bordák nemcsak hiánypótló, nagyon fontos könyvtörténeti munkákat jelentetnek meg, amelyeknek ott a helye Hoffmann Edith, Fitz József és Borsa Gedeon alapművei mellett, hanem kis példányszámú, bibliofil kiadásokat, tipográfiai csemegéket is. E könyvek méltó folytatásai Kner Izidor, Tevan Andor, Haiman György alkotásainak. A közelmúltban indították el a Mascarion sorozatot, melynek első kötete Szőnyi István *Kép* című műve.

Az 1943-ban megjelent művészeti értekezés újbóli kiadása tisztelgés. A Borda Antikvárium főhajtása a 20-as években az öreg folyam gyöngyszemébe, Zebegénybe költözött Szőnyi István előtt. A festő előtt, akinek legfőbb műzsája maga az élet volt. Pályája végéig megmaradt a nagybányai plen air festészet művelőjének, életművéből kimaradtak az éppen aktuális hatalom ízlésé-

nek megfelelő tematikus festmények. Bár ars poeticáját képíróként festményeiben fogalmazta meg, jelen könyvében betűbe is öntötte azt, ami számára a művészet forrása: „A képzőművészetnek csak két tanító mestere lehet: a természet és az elmúlt korok művészete. A természet mindig újabb és újabb feladatok elé állít, vég nélküli bőséggel, kifogyhatatlanul ontja a megoldandó problémákat. Ha a művész a természetet botoran megtagadja, ha nem belőle indul ki, ha el akar rugaszkodni tőle s fennhéjázón azt állítja, hogy ő csak önmagából merít, csak a saját elképzeléseit követi, akkor tudat alatt, önkéntelenül már mások által megalkotott műtárgyak hatnak reá. Ezeknek a stílusát veszi át, valamelyik iskolához simul, s nem alkot önállóan egyénit.” Szőnyi könyve, noha több mint hat évtizede jelent meg, élvezetes, érdekes olvasmány. Őszintén írás egy őszinte festőtől, akinek néhol közhelyesnek tűnő stílusa sem von le semmit a mű élvezeti értékéből. S olvashatunk a festő véleményéről a műgyűjtést és műértést illetően, amely már a múlt században sem járt mindig együtt...

E kiadás ezer példányban jelent meg az idej könyvhétre. A kötet egyszerű, tetszetős kötése és rendkívül szép tipográfiája Kiss Istvánnak köszönhető. Az 1943-ban kiadott füzetben illusztrációk is szerepeltek: Rembrandt, Ferenczy Károly, Szi-nyei Merse Pál és más művészek al-

kötésainak reprodukciói. Ezek ebben a kiadásban nem szerepelnek, de nem is hiányoznak belőle, az ízléses, különleges kötet nélkülük is teljes.

Ha az érdeklődő a Borda Antikvárium honlapján nézelődik, megakad a szeme a tulajdonosok egyik megállapításán: nem kívánnak versenybe szállni a nagy cégek internetes kereskedésével, antikváriumukat „a kevesebb több” elve alapján működtetik. Nos, ez a megállapítás hatványozottan igaz nemes szolgálatukra, a könyvkiadásra is. Munkásságuk példa a jelen és a jövő könyvesei számára.

TULOK PÉTER

*(Borda Antikvárium, Zebegény, 2006,
70 oldal, 3000 Ft)*

Magyar plakát 1885–2005

Mindenekelőtt azt ajánlom a reménybeli olvasónak, hogy vegye meg ezt a szép kiállítású kötetet, nem törődve az árával, mely eret vág a pénztárcán, és tegye a polcra; az ilyen kötetek létfontosságú építőkövei a művelt közönség lakhelyét ékesítő egységes és kifogástalan magánkönyvtáraknak. Átfogó képet ad, és mivel biztos értékítéleten alapuló válogatásról van szó, a gyors eligazodás reményében forgathatja a ma-

gyar plakát múltja iránt érdeklődő olvasó. Bizonyára lehetne találni olyan szempontot, kihagyott alkotót, méltatlanul meg nem említett művet, ami kétségeket vet fel a szerkesztés irányával és a hangsúlyokkal kapcsolatban. Amennyiben azonban sikerül elcsitítani a bennünk hóbörgő kekecetet, akkor jutalmunk lesz az a szívmengető elégedettség, hogy íme itt egy kötet, melynek lapjain ott vonulnak színes seregszemlén a legfontosabb, legérdekesebb, leghíresebb magyar plakátok.

Nem lenne jó, ha a könyv által kínált nemes élvezet ízébe keserűség vegyülne, ezért azt is ajánlom a reménybeli olvasónak, hogy ne is olvassa el a bevezető tanulmányt, hanem csak a képeket csodálja, élvezze a dekorativitásnak, az ötletességnek, a bájos bumfordiságnak vagy épp a propagandisztikus nyersességnek a kötet kínálta remek kavalkádját. Ha nem így tesz, a bevezető szöveg panaszos hangjai fognak fülébe csengeni, melyek a művészi plakát mai helyzetét kárhoztatják. És akkor már esetleg az is fel fog tűnni, hogy a szerkesztés bizony tudatosan elfogult a plakátművészetnek a ma nézőpontjából kijelölt esztétikai arany- és ezüstkorai iránt, és tudatosan nem akar igazán számot vetni a mai alkotásokkal, egyértelművé téve, hogy a mi időnk ebből a szempontból (is) már maga a hanyatlás. A szerkesztői bevezetőt olvasva egyenesen úgy érezhetjük, mintha valamiféle vizuá-